

MEDEDELINGEN BESTUUR, jaargang 21, nr. 6, 6 september 2024

Geachte leden,

Hierbij ontvangt u een nieuwe aflevering van de Mededelingen van het bestuur van de Historische Vereniging voor de IJsseldelta 'Jan van Arkel'.

Mocht u vragen, opmerkingen of eventuele nieuwe mededelingen hebben, neem dan contact op met het bestuur via info@hvjanvanarkel.nl.

Bestuur Historische Vereniging voor de IJsseldelta 'Jan van Arkel'

Herman Broers (vz.), Cor Scheurwater, John Wezenberg en René de Ruiter

SYMPOSIUM 28 SEPTEMBER MET MAARTEN VAN ROSSEM IS VOLGEBOEKT

Het symposium '50 jaar historische vereniging Kampen' met Maarten van Rossem, op zaterdag 28 september in De Stadskazerne, is volgeboekt. Met 130 aangemelde personen is de zaal vol, wie zich nog wil aanmelden belandt nu op de wachtlijst. Zonder persoonlijke bevestiging heeft het helaas geen zin om u te melden bij de zaal, we zitten echt vol. Het bestuur bekijkt de mogelijkheid het symposium op beeld vast te leggen om leden die achter het net vissen de mogelijkheid te bieden op een later tijdstip een registratie te kunnen zien. Het symposium wordt niet via internet gestreamd.

Leden die zich hebben aangemeld ontvangen zeer binnenkort een persoonlijke bevestiging dat ze welkom zijn of op de wachtlijst staan. Registratie heeft plaatsgevonden ~~vindt plaats~~ op volgorde van binnenkomst. Om zoveel mogelijk leden de gelegenheid te geven het symposium bij te kunnen wonen, betreft het aanmelding zonder partner (althans als die geen lid is) en ziet het bestuur af van het uitnodigen van externe relaties. 'Het is dus een echt ledensymposium', zegt voorzitter Herman Broers, die zelf de middag zal presenteren. Burgemeester Sander de Rouwe opent het symposium, eveneens aanwezig is wethouder cultuur Richard Boddeus, beiden zijn lid van HV 'Jan van Arkel'. Voorafgaand aan het symposium, vanaf 12.30 uur, en in de pauze is er een informatiemarkt van diverse werkgroepen van de vereniging in de Van Sliedregtzaal. Na afloop is er een borrel op de eerste verdieping van de bibliotheek.

Het symposiumprogramma is als volgt:

- 12.30 -13.30 Inloop, ontvangst met koffie/thee en informatiemarkt *Van Sliedregtzaal*
- 13.30 Welkom, **voorzitter** Herman Broers *Van Mulkenzaal*
- 13.35 Opening, **burgemeester van Kampen** Sander de Rouwe

Deel 1 DE VEELZIJDIGE VERENIGING

13.45-14.15 **Muziekarchief Kampen** - Dick van der Wal

14.15-14.45 **Historische Brigade Koninklijke Marechaussee** - Richard Remmers

14.45-15.15 **De Kamper Koeboeren** - Gerda van Dijk en Evert Duitman

15.15-15.45 **PAUZE**, met informatiemarkt *Van Sliedregtzaal*

Deel 2 KEYNOTE

15.45-16.45 **Kampen, de geschiedenis en een veranderende wereld** - Maarten van Rossem

16.55 (*uiterlijk*) Afsluiting door de voorzitter

Vanaf 17.00 uur **naborrel in de bibliotheek** (*eerste verdieping*)

Na de borrel vindt vanaf 20.00 uur in de gehele Stadskazerne het cultuurhistorische programma **De Stadskazerne in de Nacht** plaats. Uiteraard zijn onze leden welkom dat te bezoeken. Het duurt tot 23.00 uur.

2 NOVEMBER: EXCURSIE NAAR EXPOSITIE SCHOKKER NAZATEN IN ZUIDERZEEMUSEUM

Op zaterdag 2 november a.s. vertrekt er een bus (met 62 zitplaatsen) om 8.30 uur vanaf het Van Heutzplein ten behoeve van leden van onze vereniging, voor een dagprogramma naar het Zuiderzeemuseum in Enkhuizen. We bezoeken daar de expositie 'De ziel van Schokland (11 oktober 2024 – 30 maart 2025) over het verdwenen eiland, de bewoners en de gevolgen van hun migratie naar Kampen en elders. De tentoonstelling is opgezet naar aanleiding van het boek *Het eiland van Anna* van Eva Vriend. Ook het Schokker huisje met daarin de attributen van Anna is te bezichtigen, en er is gelegenheid de rest van het museum te bekijken.

Wie mee wil, kan zich inschrijven, er is nog plek in de bus. Deelnamekosten zijn 56 euro per persoon. Dit is inclusief: busreis, entree museum, ontvangst met koffie/thee en iets lekkers, de lunch (en een financiële bijdrage door het bestuur). Drankjes en borrel zijn op eigen kosten.

Opgave voor deze dagexcursie kan per email via info@hvjianvanarkel.nl tot 11 oktober.

Laat daarbij svp even weten of je bezit bent van een Museumjaarkaart, Vriendenloterij VIP-kaart of andere kortingskaart voor de toegang tot het Museum. De deelnamekosten zijn dan namelijk 40 euro voor de bezitter, mits wij dit tijdig melden aan het museum.

De leden die zich naar aanleiding van de vooraankondiging in juni al hadden aangemeld ontvangen hierover binnenkort bericht.

DE ZIEL VAN SCHOKLAND

AGENDA NAJAAR 2024

Het najaarsprogramma van de vereniging, voorbereid door de lezingen- en de jubileumcommissie, is onlangs door het bestuur vastgesteld. Dit hebben we tot de jaarwisseling voor de leden in petto.

- zaterdag 14 en zondag 15 september: **Open Monumentenweekend**

Op zaterdag is HV JvA als vanouds aanwezig voor De Stadskazerne met onze eigen 'kroame'.

Op zondag vindt vanaf 14.00 uur voor liefhebbers een rondleiding plaats door de kazerne met directeur Stadsarchief **Floris Joustra**, voorafgegaan door een korte historische inleiding over de 175 jaar oude kazerne door auteur van het boek De Stadskazerne (en voorzitter van HV JvA) **Herman Broers**. Inschrijven voor deze (gratis) inleiding + rondleiding kan per email via het Stadsarchief: info@stadsarchiefkampen.nl

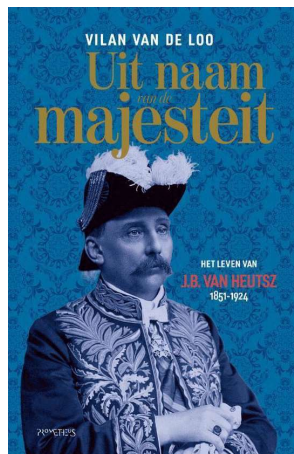
- zaterdag 28 september, Van Mulkenzaal 13.30-17.00 uur)

Symposium '50 jaar historische vereniging in Kampen' met o.a. Maarten van Rossem
(voor programma, zie bericht hierboven)

!!!LET OP: AFWIJKENDE DATUM EN TIJDSTIP!!!

- zaterdag 19 oktober, 14.00 uur, Van Mulkenzaal:

Vilan van de Loo – Generaal van Heutsz

In 2024 is het 100 jaar geleden dat Kampen ineens haar twee belangrijke militaire instituties verloor die de stad na 1850 grote voorspoed hadden gebracht: het Instructie Bataljon, de onderofficiersopleiding voor het Nederlandse en Nederlands-Indische leger waarvoor de huidige Stadskazerne werd gebouwd, en de Hoofdcursus, de officiersopleiding voor het Koninklijke Nederlands-Indische Leger (KNIL), sinds 1877 ondergebracht in de Koornmarktkazerne. De beroemdste 'zoon' van het Instructie Bataljon in Kampen is die in 1867 opgekomen Drentse jongen uit Coevorden die het na een indrukwekkende militaire loopbaan zou brengen tot wellicht de meest omstreden figuur in de Nederlandse koloniale geschiedenis: gouverneur-generaal Joannes Benedictus van Heutsz (1851-1924). Van Heutsz overleed in datzelfde jaar 1924. Bij een reünie in 1938 kreeg de kazerne waar het Instructie Bataljon van 1851 tot 1924 gevestigd was officieel de naam 'Generaal J.B. van Heutszkazerne'. Van Heutsz werd toen geadoreerd in ons land, maar viel sindsdien keihard van zijn voetstuk wegens het excessieve militaire geweld van Nederland onder Van Heutsz' leiding in de toenmalige 'Oost', met name bij de onderwerping van Atjeh. Schrijfster, onderzoekster en neerlandica Vilan van de Loo (1961) uit Leiden is een groot kenner van

de Nederlandse militaire en koloniale aanwezigheid in Nederlands-Indië. Ze schreef er talloze boeken over, waaronder in 2020 bij Prometheus *Uit naam van de majesteit*, een biografie van Jo van Heutsz. Vilan van de Loo vertelt tijdens deze **zaterdagmiddaglezing** uitgebreid over het leven, de carrière en het veranderde oordeel van de geschiedenis ten aanzien van deze omstreden generaal naar wie uitsluitend in Kampen nog altijd een gebouw genoemd is.

We hebben deze lezing op de zaterdagmiddag gepland omdat dit voor ons een kans was haar met dit onderwerp te programmeren. Een doordeweekse avond is voor haar niet mogelijk.

- donderdag 31 oktober, Van Mulkenzaal, 15.00 uur:

Presentatie Kamper Almanak 2024

De 90ste (!) jaargang van de *Kamper Almanak*, de tweede editie onder uitgeverij van onze historische vereniging, wordt gepresenteerd op Wereldsparendag 31 oktober 2024 in de Van Mulkenzaal. Vanaf vrijdag 1 november is de almanak door leden en lezers af te halen bij Read Shop Bos (zonder kosten voor wie gereserveerd heeft via het lidmaatschap) of te koop (voor ieder ander) bij dezelfde boekhandel.

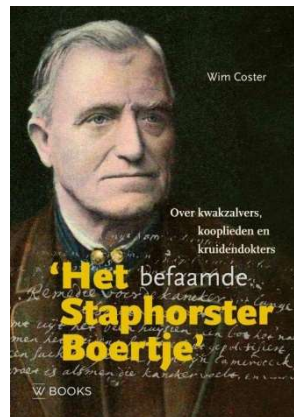
- zaterdag 2 november, Kampen-Enkhuizen:

Excursie Zuiderzeemuseum tentoonstelling Schokker nazaten

<lees voor details het bericht elders in deze Mededelingen>

- dinsdag 12 november, 20.00 uur (Van Mulkenzaal):

Wim Coster – Het befaamde Staphorster Boertje

Met de klompen en de schoenen al uit sprongen zijn klanten en cliënten uit de trein, nog voordat die tot stilstand was gebracht. Daarna begon een wedloop om als eerste bij het Staphorster Boertje te kunnen zijn. Onder die naam was Peter Stegeman in de jaren omstreeks 1900 befaamd in heel Nederland, ook in Kampen.

Kwakzalver, koopman, kruidendokter. Was hij het allemaal of allemaal niet? In ieder geval schreef hij tot zijn dood in 1922 allerhande druppels, poeders, pillen en zalfjes voor. Zijn middelen zouden de meest uiteenlopende kwalen kunnen genezen en menigeen voelde zich erdoor gesterkt. Ook in hoge kringen genoot de verstrekker aanzien. Tegenstanders had hij eveneens. De Vereniging tegen de Kwakzalverij, gesteund door de wet, voorop. In hun strijd tegen alles wat in die tijd maar alternatief leek, wisten de doktersjas en de toga elkaar regelmatig te vinden. Desondanks, en ook dankzij zijn opvolgers in de familie, werd de man een merk. Na de dood van Peter Stegeman werd zijn werk voortgezet door enkele zonen en later een kleinzoon. De tegenstelling tussen alternatieve en reguliere medische wereld vormt een rode draad door de biografie van het Staphorster boertje, geschreven door de Zwolse historicus – en achterkleinzoon van Stegeman – Wim Coster. Hij komt er deze avond in Kampen uitgebreid over vertellen.

- donderdag 12 december, Café Paatje (vanaf 20.00 uur):

Historisch Café De Stadskazerne

De wintereditie van ons historisch café, met daarin de presentatie van het decembernummer van ons Historisch Tijdschrift en bijzondere gasten aan tafel. Onder het genot van een hapje en een drankje luiden we weer een jaar uit.

VOORUITBLIK TWEEDE HELFT SEIZOEN (VOORJAAR 2025)

Na de jaarwisseling zetten we uiteraard het lezingenseizoen 24-25 voort. De puntjes op de i volgen nog maar het belooft een heel boeiend voorjaar te worden met o.a:

- 200 jaar stormvloed 1825

- de geschiedenis van de Hanze

- 80 jaar bevrijding

- en beloofd is beloofd: onze Friese vriendin **Anne-Goaitske Breteler** keert terug, haar boek *De laatste dagen van de dorpsgek* over geestelijke gezondheid op het platteland komt in november 2024. Ze komt er in februari 2025, op verzoek van de leden die haar lezing over *De Traanjagers* (Nederlandse walvisvaart na de Tweede Wereldoorlog) bijwoonden, over spreken in Kampen.

- in mei sluiten we de lezingen af met een bijzondere historische thema-avond *Terug naar Kampen*, gevolgd door het laatste Historisch Café De Stadskazerne van het seizoen in juni.

Meer informatie volgt!

INLOOPOCHTENDEN STAMBOOM- EN HISTORISCH ONDERZOEK

Onze werkgroep genealogie helpt je graag op weg bij het onderzoek naar jouw (familie)-geschiedenis. Deze inloopochtend is iedere eerste zaterdag van de maand van 10.00 - 13.00 in het Informatiecentrum van het Stadsarchief Kampen.

De planning tot aan het eind van het jaar:

Zaterdag 7 september 2024 – (10:00 – 13:00)

Zaterdag 5 oktober 2024 – (10:00 – 13:00)

Zaterdag 2 november 2024 – (10:00 – 13:00)

Zaterdag 7 december 2024 – (10:00 – 13:00)

EXTERNE MEDEDELING: BOEK OVER VIER EEUWEN GESLACHT VOERMAN-BOER

Ons lid, Aalt Landman (Kampen, 1944) schreef een historisch boek over de stadsboerenfamilie Voerman en het Kampereiland boerengeslacht Boer. Landmans moeder was telg van het echtpaar Peter en Geertje Voerman-Boer waarin deze twee bijzondere boerengeslachten bij elkaar komen. Zijn boek *Vier eeuwen het geslacht Voerman-Boer* wordt gepresenteerd op maandag 16 september als het eerste exemplaar wordt aangeboden aan burgemeester Sander de Rouwe.

Koeboeren binnen de poorten van Kampen, het geldt voor een groot deel van de Voerman-familie: boeren te midden van de burgers in de stad. Ze gebruikten de westelijk van de stad gelegen weidelanden, de Broeken en de Maten, in vorige eeuwen beschermd door de St. Nicolaas-, Zwartenen Venedijk. Zonder de koeboeren binnen de stadsmuren zou Kampen reukloos zijn geweest, of gedomineerd zijn geworden door de geur van tabaksbladeren of emaliedampen.

De stamreeks Boer is voor zover kan worden nagegaan reeds vanaf de zeventiende eeuw aan Kampen en het Kampereiland verbonden. Claas Jans, landbouwer en boer, is uit de stamreeks Boer de stamvader. Hij komt uit Grafhorst en is met kersttijd 1704 als lidmaat van de Nederduitse Gereformeerde Kerk te Kampereiland ingeschreven. Zowel van opa Peters moederskant als van opoe Geertjes vaderskant is hij de stamvader. Aan opa's kant komt de naam terug in de Van der Kamp-familie en opoes kant heeft later het beroep van 'boer' als geslachtsnaam aangenomen. Eén ding hebben beide families gemeen. Velen hebben hun brood verdiend in de agrarische sector.

Vier generaties Voerman, van vader op zoon, waren koeboer binnen de poorten van Kampen en daarvoor drie generaties op Kampereiland. Toen Peter Voerman en Geertje Boer trouwden, gingen zij wonen in de stadsboerderij Groenestraat 15 in Kampen, zeg maar de Kamper Kalverstraat van de boeren.

Bij de tak Boer zit geen koeboerenbloed. Vier generaties Boer waren Kampereiland boer. Zij pachtten van de stad Kampen een boerderij op het Kampereiland. Een mooi gelegen boerderij was de Koitenberg, erf 64. Dit erf is met ingang van 1 mei 1967 opgeheven.

Met behulp van de gemeente Kampen werd het laatste koeboerenbedrijf beëindigd in 1964, het vee werd verkocht en de koeboer werd omgeschoold tot melkboer. Veel koeboeren zijn weggesaneerd

en een aantal koeboeren kreeg in het plan van toedeling in de ruilverkaveling een plaats toegewezen op het Kampereiland. De roemrijke geschiedenis van de Kamper koeboeren en de Kampereilander boeren komen samen in dit boek, geschreven door een nazaat van twee boerengeslachten.

Ook na haar huwelijk verzorgde Aalts moeder de huishouding in de stadsboerderij van haar ouders. Zodoende heeft Aalt een groot deel van zijn jeugd doorgebracht tussen de koeien van zijn grootouders. Vanaf zijn geboorte ontstond zo de band met het koeboerenmilieu die hij niet kon loslaten. Zelf werd hij weg- en waterbouwkundige bij Rijksdienst voor de Zuiderzeewerken in Kampen en daarna vertrok hij naar de gemeente Workum.

Het boek kan besteld worden bij auteur Aalt Landman, Hearewei 31, 8711 GC Workum. Tel: 0515-541916, email: a-landman@hetnet.nl. Na bestelling zullen tijd en plaats van levering en de betaalcondities worden aangegeven. Het boek kost € 30,00, exclusief eventuele verzendkosten.

Colofon

Bestuur:

voorzitter Herman Broers

secretaris René de Ruiters

penningmeester John Wezenberg

vicevoorzitter Cor Scheurwater

algemeen lid *vacant*

website <http://www.hvjanvanarkel.nl>

Facebook <https://www.facebook.com/historischeverenigingjanvanarkel/>

e-mail info@hvjanvanarkel.nl ledenadministratie penning@hvjanvanarkel.nl